

LIBRI OCTAVI
TITVLVS PRIMVS,
De Irregularitate.

S V M M A R I V M.

- 1 Irregularitas quid, ex Canonistis.
- 2 Irregularitas quid ex propria sententia. § mm. 5.
- 3 Irregularitas spiritualis que.
- 4 Vitium refertur ad corpus, & ad Animum.
- 6 Irregularitatis species.
- 7 Irregularitatis due species, de quibus considerare potest Medicus.
- 8 Deformitas quid.
- 9 Irregularitas incurritur ex vitio proprii corporis, & alieni, & quomodo.
- 10 Chirurgus incidens non est irregularis.
- 11 Irregularis semper non est, qui alium facit irregularem.

Irregularitas quid, & quotuplex, & quanam circa eam Medicus considerare possit.

Q V E S T I O I.

Anta est apud Catholicos sacrorum reverentia, ut merito ii, qui ad ea ministranda per sacros ordines promoventur, non Animi tantum, sed corporis etiam quacunq; notabili labe carere debeant, unde si quando alterutram, vel utramque contraxerint, polluti ob id censeantur, neque ulterius promoveri, aut, si jam promoti sint, in sacris ministrare per sacros canones permittantur. Inter ea vero, quae unam, vel alterutram, vel utramque labem conciliant, unde vel promotionis ad sacra, vel administrationis in iisdem emanat impedimentum, nonnulla sunt, quae Medicam considerationem requirunt, de quibus ipsi quoque Theologi, & Canonistae verba facientes ad Medicos recurrunt, ut in processu sermonis patebit. Ea igitur de re licet jam in vulgatis quaestionibus sparsim, & incidenter nonnulla interdum ad hoc argumentum pertinentia adnotaverim, tamen quia & plura consideranda supersunt, & in particularibus multa occurrunt, quae non leve dubium excitare possunt, de praesenti magis peculiariter de singulis scribere decrevi, quae ad hanc materiam pertinere videbuntur; in quibus pertractandis a consueto, & mihi alias familiari modo non recedam, qui semper is fuit, ut ea tantum quae ad meam professionem spectant, assertive doceam, caetera vero quae ad alios pertinent professores, proponam tantum, aut non nisi conditionaliter, & quatenus non aliter iisdem professoribus visum fuerit decidere ambigam, quod tanto curiosius & in aliis argumentis praestiti, & in iis praestabo, quanto ad Theologos, & Canonistas ea spectare magis

noverim, cum non nisi prout hi edocere ex Catholicae fidei documentis me debent, omnia, ac singula a me proferri desiderem.

Ante omnia igitur quaerendum primo est, quid nam sit Irregularitas, quae quidem a Canonistis diversimode definitur; plures tamen eorum conveniunt in hoc, quod Irregularitas Canonicum impedimentum sit ex facto, vel defectu proveniens, quo quis prohibetur ad sacros ordines promoveri, aut in sacris ministrare. Nicol. Plovius ex Duran. de Irregularit. nu. 1. & ex Io. Andrea, & Archidiacon. Majol. de Irregularit. lib. 1. cap. 1. nu. 1. & ex Medicis Gaspar. Tristan. de Cleric. Med. §. 2. Habet etiam suam peculiarem definitionem Navarra in Manuel. cap. 27. num. 191. aliaque ex aliis affert idem Majol. loco citato. quas tamen putat ipse non explicare rem totam (rei naturam dixerit Philosophus) immo difficile omnino existimat veram ejus rei definitionem asserere, quod tamen non videtur adeo arduum, quin definitio assignata non videatur sufficiens ad rei Naturam explanandam multo melius, quam aliae per eum allatae, & mihi quidem quatenus saltem ad meum facere possit argumentum ea sufficientissima videtur. si tamen peculiarem Irregularitatem, de qua Medicus signanter considerare potest, definire velim, dicam, Irregularitatem esse impedimentum ab Animi, vel corporis vitio emanans, cujus causa prohibetur homo a Canonibus ad sacros ordines promoveri, vel in sacris ministrare. Dico ergo esse impedimentum, quia Irregularitas hoc peculiare habet, ut impediatur hominem ad ea consequenda ex sacris, quae caeteri libere consequi possunt, & absque ulla exceptione. Dicitur deinceps est, emanans ab Animi, vel corporis vitio, non ut comprehendam eos morbos, quos ad Animum referunt Canonistae, ut Dementiam, Epilepsiam, & his non absumiles, hos enim ipsos morbos, qui ad Animum spectant, Medici ad corpus referunt, quod ex vitio corporis hi quoque originem habeant, sed ut comprehendam quasdam irregularitates ex facto, vel defectu provenientes, ut quae oritur ex debilitatione, mutilatione, & privatione membrorum in alio ex culpa admitta, haec enim videntur Animum coinquinare ob reatum, cum ad corpus nihil pertineant, & idcirco has irregularitates jure merito spirituales appellaverim, caeteras autem corporales.

Dicitur insuper est ex vitio, non ex morbo, quia vitium & ad corpus, & ad Animum referri potest, ut patet ex l. Ob que vitia. ff. de Adil. edil. licet idem de morbo eveniat, sed certe universalior est acceptio vitii, quam morbi non ob aliud, nisi quia vitium ad Animum quoque, & ad mores refertur, non sic autem morbus, nisi per similitudinem, nam timiditatem, mectitiam, iracundiam, & id genus alios affectus dixerimus, non morbos, at caecitatem, mutitatem, surditatem, & morbos dicemus, & vitia, quae luculentius patent pest. 1. ff. eod. Caetera denique verba declarant Irregularitatis effectus.

ctus, & vicem gerunt causæ formalis, petito enim tali impedimento tanquam causa primaria, necessario consequitur prædictus effectus, nempe ut illico tale impedimentum habentes prohibeantur à promotione ad sacros ordines, & ab eorum administratione, ac efficiantur irregulares. At vero si magis concisam, magisque Philosophicè traditam desideramus Irregularitatis definitionem, dicamus, quod Irregularitas est inhabilitas prohibens hominem ad sacra promoveri, vel in illis ministrare; sic enim omnes, ac quascunque Irregularitatis species comprehendemus, non solum, inquam, eas, de quibus nos Medici considerare possumus, sed eas quoque quæ ad Canonitatem mere pertinent; quancunque enim quis ex quacunque causâ inhabilis redditur ad promotionem ad sacros ordines, vel ad ministracionem eorum, dicitur contraxisse irregularitatem.

6 Cæterum irregularitatis plures sunt species, & Navarra quidem loco citato. ejus quinque species constituit, alii vero multo plures, at duas tantum ego constituiam, cum duæ tantum sint, de quibus Medicus considerare potest, jam à me commemorata, nempe spiritualem, & corporalem, quas irregularitatis pœnæ, & inhabilitatis dicunt & illa quidem continet Irregularitates emanentes ex Animi vitio ob admittam malitiam ex aliquo facto, vel defectu, ut exemplificando in Medico, si exhibeat ad malum finem medicamentum abortivum animati fetus, vel venenosum, aut si ex affectata ejus negligentia remedia in curando sint procrastinata, & infirmus ex hoc perierit, & in aliis cum quis alium ad malum finem mutilaverit, aut deturpaverit. Alia vero continet Irregularitates ad corpus spectantes, nempe eas, quæ proveniunt ex inducentibus membrorum debilitates, mutilationes, & privationes, aut quæ procedant ex aliis quibusdam morbis, aut quas etiam inducit insignis deformitas, quas omnes ex corporis morbo procedere constat, quia non solum debilitates, mutilationes, & privationes membrorum vere morbi sunt, sed & ipsa deformitas morbus est, cum nihil aliud ea sit, quam vitium lædens corporis formam, & pulchritudinem, seu decorem hominibus convenientem.

Circa hæc igitur Medici judicium versari potest, quia de morbi gravitate, & levitate, & quatenus aliquis morbus, ac quantum actiones lædat, & quæ ratione, & quas peculiare actiones, solus ille judicare debet, nec de his solum, quæ sanitatem, & liberum corporis usum labefactant, suam sententiam Medicus interponere potest, sed etiam de his, quæ ad formam, & decorem pertinent, quia ex suæ ipsius Artis principis Medicus recte novit, quænam requirantur ad bonam, & decentem corporis formam, & consequenter quænam sint, quæ formæ bonitatem aliquo modo, ac quando, & quatenus lædant.

9 Et quia, ut superius dicebam, Irregularitas non solum incurritur ex debilitate, mutilatione, & privatione membrorum, & deformitate proprii corporis, sed etiam quando has ipsas debilitates, mutilationes, & privationes membrorum, & deformitates inducimur in alieno corpore ad malum finem, vel ex culpa nostra (quia Chirurgus debilitans, mutilans, privans, aut deformans, ob sanitatem recuperandam non dicitur Irregularis, ut est communis Canonistarum opinio. Summa Ang. verbo Medicum nu. 4. Summa Silvestr. verb. eod. num.

ead. verb. Tertium.) idcirco quemadmodum priorem irregularitatem ex vitio corporis provenire patet, sic posteriorem ad Animum referri non est dubium, ut dixi. sed posterior hæc irregularitas eatenus contrahitur, quatenus quis dat causam Irregularitatis in alio mutilando, debilitando, incidendo, deformando, non tamen hoc perpetuo verum est, quod irregularis sit, qui alium facit irregularem. Navarr. in *Man. Confess. cap. 27. num. 207. & lib. 5. Conf. 20. num. 2.* quia Chirurgus, ut diximus, qui incidendo alium irregularem facit, non est irregularis, sed habet locum ea conclusio quancunque quis non sine culpa alium facit irregularem, debilitando, mutilando, incidendo, deformando, ut ex jam dictis patet.

S V M M A R I V M.

- 1 Idem vitium inducit irregularitatem in vitioso, & in eo, cuius culpa vitium contrahitur.
- 2 Medicinæ exercitium maxime obnoxium irregularitati ob errandi promptitudinem.
- 3 Medicinæ exercitium an faciat hominem irregularem.
- 4 Qua maxime ex causa ambigatur, quod Medicinæ exercitium faciat hominem irregularem.
- 5 Aegro moriente, aut mutilato ex culpa Medici, Medicus est irregularis.
- 6 Exercitium Medicinæ non est in Jure Clericis prohibitum, etiam si in sacris constituti.
- 7 Nemo nascitur doctus, sed discendo doctus evadit.
- 8 Medico aliquando in Arte peccare est inevitabile.
- 9 Medicus cum non possit effugere aliquando culpam, non potest effugere irregularitatem. & num. 11.
- 10 Clericus non prohibetur exercere Medicinam.
- 11 Clericus prohibetur mederi ob inevitabilem necessitatem incurrendi culpam mortis, vel deformitatis.
- 12 Medicinæ exercitium non facit aliquem irregularem per se, sed ex accidenti inseparabili, ob inevitabile errandi periculum.
- 13 Chirurgia an faciat hominem irregularem.
- 14 Physica est magis erroris obnoxia, quam Chirurgia.
- 15 Chirurgia hominem non debonestat, sed est Ars nobilis.
- 16 Empirici cur debeant esse irregulares.

De irregularitate spirituali, & utrum Medicinæ exercitium inducat Irregularitatem.

Q V Æ S T I O II.

SUPERFLUUM est de hac specie Irregularitatis verba denuo facere, stantibus iis, quæ in fine præcedentis Quæstionis diximus: siquidem idem vitium, quod inducit irregularitatem in corpore nostro, idem etiam inducit irregularitatem in alio, quotiescunque ex ejus culpa nos tale vitium contrahimus; itaque membri defectus, cæcitas, deformitas ex cicatrice, aut ex alia causâ, & alia vitia id genus, quæ Te Irregularem faciunt, faciunt etiam me Irregularem, si ex mea culpa talem membri defectum, aut cæcitatem, aut deformitatem aut aliud quodcunque vitium contraxerit, quæ ergo considerantur tanquam vitia corporalia inducentia Irregularitatem in suo corpore, considerantur tanquam vitia spiritualia inducentia Irregularitatem in me

me ipso ex admittam culpa; atque hoc pacto per singula vitia discurrendo in singulis seqq. quæst. duplitter considerabuntur, & tanquam inducentia Irregularitatem in corpore proprio, & tanquam inducentia Irregularitatem ob admittam culpam in eos, qui in culpa est, in casibus, in quibus id habet locum.

2 Quoniam autem Medicinæ exercitium maxime obnoxium est ob errandi promptitudinem huic Irregularitati, quæ ex culpa contrahitur ob introductum aliquod vitium in corpus alienum, idcirco non ab re celeberrima illa quæstio hic discutenda, utrum nempe Medicinæ exercitium faciat hominem irregularem, nec ne, de qua materia integrum, ac diligenter tractatum habemus Doctoris Galpatri Trifan Valentini Præsbyteri Theologi, Canonistæ, ac Medici, cui titulus est de Clerico Medico. Ejus copiam mihi fecit D. Franciscus de Curtis Medicus Neapolitanus insignis vir non poenitenda, neque apemende doctrinæ; in quo tractatu Auctor & rationibus, & auctoritatibus quamplurimis id primum nititur probare, Medicinæ exercitium neminem facere irregularem, atque ea de causâ nequaquam esse Clericis prohibitum; apud eum igitur multa poterit Lector tam pro negativa, quam pro affirmativa sententia reperire, ego tamen brevitati quo magis fieri potest, consulens in compendium omnia redigam, & quid ex mea sententia concludendum sit aperiam. Ante omnia ergo videamus, ex qua potissimum causâ dubitari possit, quod Medicinæ exercitium faciat hominem inhabilem tam quoad susceptionem, quam quoad ordinem administrationem, ita ut Irregularis evadat; ac certe (si de Medico Physico tractum verba faciamus)

4 aliam causam adducere non possumus, nisi periculum incurrendi culpam mortis, vel mutilationis, vel privationis membri, vel deformationis Aegrotantium: quancunque enim hæc ex culpa ipsius Medici eveniant non lata tantum, sed forte etiam levi, immo levissima ut ex Majolo infra, Medicus ut quicunque alius, qui occidit, aut debilitat, aut mutilat, aut deformat, aut eorum rerum aliquo modo est causa, & auctor, & in summa quancunque aliquam culpam in his habet, vel ex dolo, vel ex ignorantia, vel ex Negligentia, Irregularitatem incurrit. Summa Silvestr. verbo Medicus num. 1. vers. 2. debet, & num. 7. Summa Ang. verbo eodem. Navarr. cap. 27. num. 228. in *Man. Majol. de Irregul. lib. 2. cap. 12. num. 1.* Ergo si hoc periculum ablit, quia Medicus est doctus, & diligens, & sequitur suæ ipsius Artis præcepta, nec sine sufficienti ratione ab iis discedit, exercendo Medicinæ artem Irregularitatem non incurrit, ut omnes Canonistæ unanimiter sentiunt, & probat abunde supradictus Gaspar Trifan. de *Cler. Med. §. 2.* & deinceps alias enim, ut idem Gaspar Trifan pluribus probare prosequitur non est prohibitum in Jure Clericis etiam in sacris constitutis, etiam ipsis Præsbyteris Medicinæ exercitium, si ergo non est prohibitum Clericis non potest ullo modo inducere Irregularitatem; sed tota difficultas, ut mihi videtur, in eo consistit, verum probabiliter dari possit Medicus tam doctus, ac diligens, ut semper, ac in singulis medendi casibus sit à culpa immunis; hoc enim ego non dicam absolute esse impossibile, sed impossibilitati proximum, stante Artis difficultate, & hominum inexperientia, antequam saltem ex longo tempore firmam aliquam experientiam assequantur; nemo enim nascitur doctus, aut subito evadit in Arte expertus, sed

discendo doctus evadit, ac multo tempore experientiam consequitur, & ipsa Medicina temporis longitudine addiscitur, ut patet ex affluide decantato Hippocr. *Aph. lib. 1. p.* Ars longa, vita brevis; immo, ut mihi habetur, experimentum est periculosum, ob errandi promptitudinem; itaque impossibile est, ut saltem inter ediscendum tam securus Medicus sit de sua doctrina, & diligentiam, ut semper culpa succedentis mortis, aut deformitatis, aut debilitatis, & privationis membrorum vacare se affirmare possit; nam si Hippocrati credimus (sed cur tanto homini non credemus?) exactam certitudinem in operibus Medicinæ raro videre contingit, ubi ergo secundu plurimum incertitudo militat, difficile, immo impossibile est non delinquere, unde idem Hippocrates non cogit Medicum operam dare, ut non delinquat, hoc enim pro impossibili ducit, & ad impossibile nemo tenetur. sed ut parum delinquat, & quam minimum, cumq; Medicum præ cæteris laudandum censet, qui panem peccet, cum omnibus hoc commune sit, ut aliquando peccent, quasi inevitabile sit Artifici aliquando peccare, sed hoc ex quadam necessitate contingat. Itaque non tam tuto, ac de facili pronuntiandum videtur, posse Clericum etiam in sacris constitutum Medicinam exercere, aut Medicum absque dispensatione promoveri posse, si illum conscientia non remordeat aliquid notabilis erroris, aut culpa admittæ, ex qua sui Aegrotantes aut perierint, aut aliquis membri liberum usum perdidit, aut insipienter deformati remanserint; & quisnam erit hic, qui omnia tuta conscientia exequi poterit? Non id de me mihi, ita me Deus amet, unquam persuaserim, neque forte Hippocrates ipse id de se sibi persuasisset, neque unquam persuasit, non proprios errores aliquando ingenue fassus sit. Nisi condonetur ergo sufficere Medico ad evitandam Irregularitatem habere commune quamdam intelligentiam, nec debere omnia quæ quancunque ex culpa ejus eveniunt, facere illum irregularem, acta certe de nobis res est, nam cum non possimus semper culpam effugere, non possumus effugere Irregularitatem; & tamen cum his omnibus juxta tradita per D. Gaspar Trifan ubi supra. Clericus non prohibetur exercere Medicinam, neque ex ejus exercitio Irregularis evadit: nam etiam stante, ut ille inculcat, artis difficultate, & tam ampla errandi occasione, dummodo Medicus ex se faciat ea omnia, quæ facere tenetur, Irregularitatem non incurrit, quod etiam existimat Navarr. in *Manual. cit. cap. 27. num. 217. in fin.* dummodo culpa ablit. idemque Farin. asserit *Prægm. crimin. par. 2. lit. 1. num. 436.*

Ergo vero libere contra propriam Artem pronuntiare non desistam, ac dicam, nequaquam fieri posse, ut in omnibus, ac singulis casibus, qui Medico se se inter medendum offerunt, ipse ita à culpa sit immunis, ut Irregularitatem effugiat, dummodo ex quancunque culpa Irregularitas incurrat; siquidem ubi Medicus eos tantum morbos curaret, qui neque ulli vitæ periculo sunt conjuncti, neque apti sunt ad ullam deformitatem, aut insignem membri debilitatem Aegris conciliandam, poterit forte absque eo quod culpam ullam Irregularitatem incurrent incurrat, Aegrotantibus mederi, alas vero, quantum ego existimo nunquam evitare poterit talem culpam, ac tanto verius id erit, quanto etiam quælibet levis culpa in hoc sufficit ad inducendam Irregularitatem, ut ex pluribus Majol. cit. lib. 2. cap. 12.

num. 2. cum tali levi culpa Medicum semper carere sit impossibile, & hanc ob causam clerici omnino prohibeatur exercere Medicinam, ita ut ne per miserabilibus quidem personis, nec per consanguineis mederi permittantur, & de rigore iuris susceptum ordinem sacrum administrare prohibeatur, si exerceant, ex his, quæ prosequitur Majolus loco citato. num. 7. bene igitur ex Panormitano Gaspar

13 Trifan loco citato. §. 1. concludit, Artis Medicæ exercitium non facerem irregularem per se, sed ex accidenti, addam ego, inseparabili, nempe ob inevitabilem culpam inter medendum. in abstracto enim supposita nunquam fallibili diligentia, & sufficienti scientia, adeo ut Medicus omni culpa vacare imaginemur, non faciet exercitium, Medicinæ medendum irregularem, at in concreto hoc nunquam habebit omnimodam veritatem, cum impossibile sit, ut toties dixi, Medicum semper culpa vacare.

Cæterum quia nomine Medici non solum veniunt Physici, sed & Chirurgi, & omnes, qui aliquam Medicinæ partem exercent, ut Phlebotomantes, Pharmacopolæ, Empirici, Chimici, quin & ipsa etiam obstrictrices, de singulis peculiariter videndum. ac primo de Chirurgis, nam de iis rationabilis dubitatur, an etiam omni culpa vacantes, incidendo, secundo, urendo, mutilando, deformando etiam propter ægri salutem, tamen ex his actibus fiant irregulares: certum enim est, Clericos ab his actibus exercendis prohiberi, ut in c. sentent. sanguinis, ne Cler. vel Mon. ergo sequitur inde, quod exercentes talis actus sint irregulares, & vide ad hoc quæ assert Panormit. in d. c. sentent. sanguinis, num. 21. ubi tres assignat causas, propter quas Chirurgia Clericis sit prohibita, nempe ob periculum erroris, quod ei inest, propter lubricum conscientiæ, & propter dubium curationis eventum, licet certe magis errori obnoxia Physica sit, quam Chirurgia; nam si comparaveris doctum Physicum, ac doctum Chirurgum inter se, certe semper facilius errabit Physicus, quam Chirurgus; hic enim in suis operationibus habet ut plurimum prode ipsos sensus externos, quorum ope assequitur quæ assequi est necesse, ille vero cogitur discursis, & conjecturis assequi quod intus in corpore latet; at quanto magis fallax discursus est, quam sensatio, tanto magis errori obnoxius Physicus, quam Chirurgus, & idcirco majori cum securitate procedit operando Chirurgus, quam Medicus Physicus, eaque de causa admodum turpe iudicatur ab Hippocri. in lib. de Med. vers. 5. non contingere à Chirurgia quod velis, at Physicus coram magis errando excusatur, quia faciliorem occasionem errandi habet, & in docto quoque periculosa est ignorantia eorum, quæ neque ipse, non obstante, quod doctus sit, movit, cum tam necesse fuerit ea inter operandum noscere; periculosa item est enim ipso negligentia quæcunque quæ cum omnia dent causam errandi, & incurendi irregularem, non mirum si ex his voluerint aliqui Canonistæ, Physicum esse irregularem ut sentit Majol. lib. 2. de Irregul. cap. 12. num. 1. & tamen licet Physica magis errori sit obnoxia, quam Chirurgia & magis prædominetur in illa, quam in hac lubricum conscientiæ, & magis item habeat illa, quam hæc dubios curationis eventus, non est clericis prohibita ex communi DD. sententia. existimaverim ergo magis adæquatam causam ejus prohibitionis exercendi nimirum chi-

rurgiam in Clericis esse ob ipsarum operationem Chirurgicarum conditionem, quæ non tantum sunt cum aliquo dedecore, & ob id Clericis videntur ad convenire, sed etiam habent adjunctam membrorum mutilationem, aliquamve corporis deformationem. Ex his ergo dico, quod Ars Chirurgiæ præter tres causas à Panormitano assignatas, facit insuper hominem irregularem propter indecentiam exercendi, tum quoque propter certitudinem mutilationis, aut deformationis, quod habet omnino conjunctam, licet enim excusari possit Ars, ex eo quod tendat ad optimum finem, nempe ad ægri salutem, non potest tamen effugere dedecus exercendi regressu ipsorum Clericorum, nam alias ipsa Chirurgia non modo hominem non dehonestaret, sed per se ipsam Ars est nobilis, & homine civili dignissima.

De aliis porro particularibus Medicis peculiaris consideratio habenda; ac in omnibus quidem exercitii dedecus ponderandum, propter quod maxime Clericis est in dignum. Dehinc ignorantia eorum præcipue videtur fugianda, quæ in plerisque est conspicua, & multorum errorum causa manifestissima magis tamen, quam in cæteris omnibus conspicua hæc ignorantia est in Empiricis quippe qui nulla ratione fulti, nulla regula, nulla methodo ducti medeantur, unde cum ignarissimi sint, sunt in simul audacissimi & tam facile errant, ut nihil agant, quod errori non sit quam proximum. & cum his pari passu incedunt, qui peculiariter quædam medicamenta ad particulares quosdam morbos habere profitentur, & cum morbum non cognoscant, remedia sua etiam aliis morbis, quibus non modo non conveniunt, sed contraria sunt, adhibere solent, ægrosque è medio facile tollunt; in quibus videndum, an irregularem incurant, cum ex se talia remedia exhibent, quod non est dubium, sed etenim cum auctores sunt ipsi Medicis, ut exhibeant; nam non desunt ex Medicis, qui ne humilissimi personis, maxime si conspiciantur, aut aliqua dignitate insignes, displicent facile assensum præbent; de qua re meum non est, sed ipsorum Canonistarum determinare. certe recte consultum puto iis, qui in sacris sunt constituti, si in iis sese nullo modo admisceant; si enim Medicus Physicus etiam doctrina insignis, & iudicio non potest, ut dixi, tam tuto medicinam facere, quin sæpe sæpius aliquam notabilem culpam non incurrat, quanam ratione poterunt ii, quod ne de limine quidem Medicinam salutarunt, tuto ægris sua medicamenta quorum naturam, (licet ipsi de iis tam multa, ac tanta prædicent) nequaquam notam habent, propinare? certe valde errare eos putandum, ut Gal. dicebat in lib. de Ven. sect. adv. Eras. cap. 6. ex Platone, qui ea tractant, quæ nunquam didicerunt, sed in hos acerbis invehi in animo mihi non est, ne rem meam agere me quisquis sit non aequo animo existimet.

S V M M A R I V M.

- 1 Morbi aliqui inhabitant ad promotionem, sed non prohibent promotionem ministrare, alii inhabitant ad ministrare.
- 2 Quinam morbi faciant irregularem perpetuam, & qui temporaneam.
- 3 Cessante irregularetatis causa, cessat irregularetas.
- 4 Morbi immanentes, hoc est nunquam recedentes.

5 Morbi

- 5 Morbi temporanei.
- 6 Morbi facile recedentes.
- 7 Morbi propter quas passivam causam irregularitatem inducant.

De Irregularitate ob causam Morbi in genere.

Q V Æ S T I O I I I.

Plures sunt morbi, ex quorum causa homines irregularem contrahunt, sed aliqui eorum inhabitant ad promotionem ad sacros ordines, promotum tamen non impediunt ministrare, alii vero inhabitant & ad promotionem, & ad administrationem, ut ex ipsis Canonistis habetur. sed tam priorum, quam posteriorum nonnulli sunt, qui præbeant impedimentum perpetuum, alii vero præbent impedimentum ad tempus. Impedimentum perpetuum præbent morbi omnes, qui permanentes sunt, aut qui de facili reversionem faciunt, dummodo notabilis gravitas sint, cæteraque conditiones habeant, quas habere necesse est morbum, qui faciat irregularem. Impedimentum ad tempus præbent morbi qui transitorii sunt, & facile, aut saltem tempore omnino recedunt, nec de facili revertuntur: hi enim licet dum præsentis sunt impediunt hominem promoveri, & ministrare etiam, recedentes tamen nullum impedimentum in neutra earum reversionem reliquant, neque ullam notam illos patientibus inaurunt, etiam si magni, & maxime notabiles existant, ut esset exempli gratia Phrætitis, quæ licet magnus morbus sit, & ad eam magnitudinem perveniat, ut hominem non minus ac Mania, & Amentia, aut similes morbi, tamen, cum recesserit, nihil nocet personæ promovendæ, aut promotæ, quin & promoveri absque alia dispensatione possit, & in sacris ministrare, ut tradunt Canonistæ Majol. de Irregul. lib. 2. cap. 13. num. 6. idemque est dicendum de plerisque aliis morbis, qui cum urgent impedimentum omnimodum præbent & ad promotionem, & ad administrationem, cessantes autem hominem reliquant ab omni impedimento immunem, tanquam si nunquam ægrotassent, nam cessante Irregularitatis causa, cessat etiam effectus. c. statutus, & c. Neophytus. 61. dist. & alii allegati per Valv. in Candel. an. par. 3. in princ. num. 3. Antequam igitur ad particularia descendamus, generaliter determinandum quinam illi morbi sint, qui impedimentum perpetuum præbent, qui vero ad tempus, & quinam facile recedant, qui non. Primi ergo ordinis sunt, qui immanentes sunt; & nunquam ex quo hominem præhenderunt recedere solent; tales sunt insanæ species omnes absque febre, quæ ex proprio capitis naturali, vel accidentali affectu oriuntur: ut est stoliditas, Amentia, Memoria defectus, Mania, vel furor, affectio Lunatica, & id genus alii; & præter hos stoliditas confirmata, cæcitas, Mutitas, Paralytis, Stupor, Hydrops, Scyrus partium naturalium, Diabetes, Urinæ incontinentia confirmata, Gonorrhœa confirmata Hernia, Phrætitis, febris Hæctica Lepra, & Elephantiasis, & si qui alii his non absimiles existunt, quibus addendæ insignes omnes deformitates à natura contractæ, vel ex accidenti cum deperditione partium, qui omnes morbi quia, ut dixi, permanentes sunt, & nunquam recedunt, impedimentum perpetuum

præbent, quod amoveri non potest. Ad tempus autem præbent impedimentum cæteri morbi, qui non de facili revertunt, & spatio temporis levioris, aut etiam longioris tandem recedunt, ut sunt febres omnes, Hæctica excepta, & qui febrem comitem habent; excepta Phrætitis, & idem genus plerique. Non permanentes, sed de facili recurrentes sunt 6 speciales quidam capitis dolores, vertigines, epilepsia, lippitudo, seu Ophthalmia, dentium dolores in aliquibus, Asthma, sanguinis sputum, Hemorrhoides, Podagra, & Arthritis omne genus, hi que non dissimiles, de quibus omnibus, quatenus opus sit, verba peculiariter faciemus.

Præterea omnes, ac singuli morbi ob unam, vel plures simul ex sequentibus causis irregularem generant, nempe quia vel impediunt liberum corporis usum, vel quia periculum inter administrandum minantur, vel quia notabilem indecentiam secum habent, & scandalum excitare possunt, vel tandem quia contagiosi sunt. liberum corporis usum, & impedimentum operationum afferunt febres, dolores insignes, & hujusmodi, cum tamen neque ullam turpitudinem habeant, neque periculum minentur, si recesserint. Periculum inter administrandum minantur Vertigo, Epilepsia, Apoplexia, Vomitus, Cardialgia, Syncope, sputum sanguinis, & hujus farinae alii. Turpitudinem denique, & indecentiam habent insignis deformitas, membrorum defectum, vel superfluitatem respiciens, cicatrices magnæ, & apparentes, quod facile regi non possunt, maculæ scædæ, ac magnæ conspectui hominum obviæ, et si qui alii morbi sunt ab his omnino dissimiles, hi namque neque liberum corporis usum impediunt, ut plurimum, neque periculum minantur: præter quos etiam tunc aliqui morbi occulti summam indecentiam afferentes, ut est, vera Gonorrhœa, hoc est, feminis veri involuntarium profusivum absque delectatione, & multo magis pollutio involuntaria, quæ est feminis emissio cum voluptate præter voluntatem, & satyriasis, & Priapismus, & sexus incertitudo, vel geminatio, et si alii sunt ejus generis; Denique contagiosi morbi sunt Peltis, Phrætitis, Lepra, Morbus Gallicus, & alii nonnulli, & tam horum posteriorum, quam aliorum nonnulli non unam causam irregularetatis habent, ut patet, nam exempli gratia, brachii defectus & turpitudinem habet, & impedimentum liberi usus corporis, & tunc etiam indecentiam, licet à periculo abint. Quæ omnia ita distinguenda videntur, quia quando cum his dispensatur, notum sit utrum facile, aut difficulter dispensari debeat, quia absque dubio facilius dispensandum in irregularetate proveniente ab una tantum causa, quam cum proveniente à duplici, vel à triplici; quinimmo & causarum gravitas in censu habenda non solum unius ejusdemque causæ respectu sui ipsius, ut de impedimento liberi usus corporis, cum minus, aut majus est, sed etiam unius causæ respectu alterius, cum forte, ut credo, facilius sit dispensandum ubi deformitas viger, quam ubi indecentia, & facilius cum horum utraque quam cum imminet aliquod periculum inter celebrandum, & sic de cæteris.

S V M M A R I V M.

- 1 Dementia species.
- 2 Dementia quævis non semper sunt ex primario, ac proprio capitis affectu, ac per essentiam, sed aliquando proprio sensu.

3 Ratio

- 3 Rationis diminutio ex ætate dupliciter.
- 4 Pueri saltem usque ad decimumquartum Etatis annum non habent integrum Rationis usum.
- 5 Etatum differentia in conferendis sacris ordinibus, qua ex causa potissimum observetur.
- 6 Ratio, & Memoria in ætate proveciori aliquando diminuantur.
- 7 Rationis diminutio ex naturali vitio quomodo contingat.
- 8 Insania, quæ ex accidentali aliquo vitio sunt quæ sunt, & quam Irregularitatis causam præbeant.
- 9 Terminus Annuus ad experiendum, an Insania convaluerit, nec ne, quam rationem habeat.
- 10 Insania principium in aliquibus unde, & quid securdum plurimum.
- 11 Quodnam tempus vere requiratur ad capiendum incitum experimentum recuperatæ sanitatis in Insania.
- 12 Insanientes licet circa particularia quædam delirent, & in cæteris sanæ mentis appareant, habent tamen evidentem Irregularitatis causam.
- 13 Insania, quæ ex Hypochondriorum vitio sunt, cur minus impedimentum Irregularitatis præbeant, quam alia alterius generis.
- 14 Insania, quæ ex Hypochondriorum vitio generatur non est tanti æstimanda, ut cæteræ insanie, quæ ex Capitis morbo, aut totius generantur.
- 15 Quæcumque procedunt quoad Irregularitatem in Melancholicis, & Maniacis, procedere etiam debent in cæteris Insanie generibus.
- 16 Sub Melancholicarum genere quinam insanientes reponantur.
- 17 Sub Maniacorum genere quinam insanientes continentur.

De Morbis magis specialiter, & primo de iis, qui secundum Canonistas ad Animum spectant.

QVÆSTIO IV.

Licet Medici etiam eos morbos, quos ad Animum referunt Canonistæ, ad corpus pertinere vel à corporis morbo dependere statuunt, non idcirco desistant quin in hoc ipsos Canonistas sequar, de iis morbis primo verba faciendo, qui sunt, ut illi volunt, Dementia, ejuisque species omnes, Epilepsia, morbus Lunaticus (qui apud hos non aliud quam frequens, ac confirmata Epilepsia est) obsessio Dæmonum, morbus fanaticus: qui cum aliis omnibus, qui mentem aliquo modo lædunt, sub Dementia nomine comprehenduntur, ut alias dixi lib. 2. hanc Quæstion. tit. 1. quæst. 1. num. 10. unde ordinem sequar in iis pertractandis inibi servatum.

2 Sed ante omnia illud admonendum, horum plerisque morborum non semper fieri ex primario capitis affectu, sed fieri aliquando per consensum vel à toto, vel ab Hypochondriis; & hoc quidem maxima animadversione dignum censeo, cum enim Canonistæ vertant in dubium, an qui aliquando insanivit, & dehinc resipuit, promoveri possit, nec ne, indifferenter decidunt, esse in omnibus quodam determinatum tempus expectandum Majol. lib. 2. de Irreg. cap. 13. num. 5. quod tempus restringunt ad annum; sed hoc neque in omnibus, neque semper eodem modo procedere potest; nam in de-

mentis nonnullis, ut dicitur, nunquam expectari potest integra sanitas, quia semper uniformiter se habent, in aliis, licet remittant, semper tamen adeest proclivitas facilis ad recidivandum, ut maxime in iis, qui ex proprio capitis affectu procreantur; in aliis vero qui per consensum fiunt, non tam facilis reverio, ut in prædictis, licet majorem promptitudinem habeant facti per consensum à toto, quam per consensum ab aliis partibus. In summa autem dementia cum febre, non facile, ubi recesserint, revertuntur, quæ sine febre sunt, longius perdurant, & si ex capitis proprio affectu fiunt, aut nunquam integre cessant, aut de facili revertuntur; qui per consensum fiunt integre quidem remittunt, & ut plurimum non de facili revertuntur, quin etiam facilius per media amoveantur.

Sed ad ipsa Dementia genera accedentes primo sese offert dementia, seu potius Rationis diminutio, & defectus, qui ex ætate contingit, idque dupliciter evenit vel ex ætate nempe teneriori, vel proveciori, ille à natura est, quia pueri saltem usque ad decimumquartum annum non habent integrum rationis usum, ob quam causam Irregulares sunt, neque debent in ea ætate constituti ad sacros ordines promoveri c. Indecorum de Ast. & per lit. & ibi DD. omnes. cumque hujusmodi Rationis imperfectio, ut dixi, à natura sit, non est vere morbus, sed ipsius naturæ imperfectio, quæ impedit pueros tanquam cæteræ dementia jam adultos promoveri, & jurè, quia, ut in præter citato. c. Indecorum habetur, ut qui Ratione pro se ipso regendo uti nescit, alios regere debeat. Quia tamen negari non potest, pueros transacto septennio indies Rationis magis compotes fieri, ita ut accedentes ad decimumquartum annum aliquando pene perfectum rationis usum quoad multa nanciscantur, idcirco transacto prædicto termino septem annorum non eliminantur à susceptione minorum ordinum, in his enim videtur sufficere, ut pueri habeant quandam proximam aptitudinem, & nedom, aut incipientem rationis usum, cum tantum ob sacramenti dignitatem de honestate, non de necessitate præcepti requiratur tempus discretionis, ad quod videtur sufficiens septennium transactum, maxime si pueri bonæ indolis sint; nam alias, si crassioris Minervæ existant, non videntur temere ob prædictam sacramenti dignitatem posse ad minores etiam ordines promoveri, ut notat Majol. citato. cap. 30. lib. 1. num. 7. in fin.

Cæterum Etatum differentia, quæ observatur in conferendis sacris ordinibus certe ob nullam potiore causam observari videtur, nisi ob majorem, aut minorem Intelligentiæ perfectionem, & prudentiam: ob majorem enim ordinum sacrorum reverentiam decet, ut quanto ordo majoris dignitatis est, tanto majore prudentia promovendus sit dotatus: Canones ergo ad id, quod secundum plurimum evenit respicientes singulis ordinibus suos Etatis limites præscripserunt, ea enim procedente usus Rationis magis perficitur, & ad 25 seu trigésimum annum ad perfectionem deducitur; qua ætate ad præbiteratum quemcumque admittunt, quod secundum plurimum eo modo eveniat, tametsi certum sit, hunc terminum perfectæ Ratiocinationis non posse in omnibus esse unum, cum pateat variari notabiliter per temperamentorum qualitate, & cœli, in quo quis natus est, aut assidue commoratur conditione, & pro qualitate rationis vicus:

vidus: sunt enim frigidi temperamento, ut phlegmatici, & Melancholici tardioris intellectus, contra calidi temperatura velocioris, ita ut priores in trigésimo ætatis anno ad eam perfectionem non perveniant, ad quam posteriores perveniunt in vigésimo, idemque in regionibus frigidis, & victus ratione frigidiori, ac crassiori contingit; ad quod etiam Canonistæ respicientes non eandem rationis perfectionem attendunt ubique, sed in aliquibus regionibus, ubi homines pinguioris ingenii sunt, sufficere volunt in promovendo, si tanto ingenio possit, quanto populis sibi commissis regendis opus est. Majol. lib. 2. de Irregul. cap. 13. num. 7. ac certè in aliquibus Regionibus vix reperires ejus prudentiæ homines, qualem habere necesse est promovendum in nostris.

6 Quoad ætatem grandiore non dubium est & rationem, & memoriæ diminui, & in aliquibus profecto tantopere utramque diminui, ut omnino stolidi appareant, quod non secus ac cæteri stolidi, & amentes Irregulares omni proculdubio evadunt absque ulla spe amotionis ejus impedimenti; Sed hoc in paucis evenit eo modo, in pluribus quidem memoria insigniter dimipiuit, & tanto magis diminuitur, quando ulterius ætas procedit. Vnus autem rationis non tam notabiliter labefactatur; at cum hæc rationis, & memoriæ diminutio habeat plures gradus, quorum respectu promovendus admitti vel rejici possit, nihil certi determinare de particularibus licet, quamobrem Ecclesiastici Judicis arbitrium hic requiritur, qui Medicis consultis, si ita expediat, hujusmodi senes, vel admittat, vel rejiciat. Post rationis diminutionem ex ætate defectu de ea dicendum, quæ à natura aliter contingit, nempe vel à mala cerebri, ejuque partium conformatione, vel à temperatura frigidiori;

7 hæc compræhendit mutos, & surdos à nativitate, ignorantés, stolidos, fatuos, & id genus alios homines; in quibus omnibus illud animadversione dignum est, quod nulli ab ætatis progressu beneficium accipere consueverint, ita ut nunquam sperari possit eos ad meliorem rationis usum venturos, & ratio est, quia tum mala partium compositio, cum naturalis earundem frigiditas superari ullo pacto per ætatem majorem non possunt; intemperies tantum frigida ex ætatis conversione tantisper emendari solet, nunquam tamen tantopere emendari, ut anima ob expeditiorem organi constitutionem sua munia obire ita perfecte possit, ut ad alios regendos sufficiat, tantamque prudentiam adipiscantur, quanta necesse habent ad ordines suscipiendos, sacros præsertim. Qui vero dicantur ignorantés, stolidi, fatui, & hujusmodi jam satis patefecit lib. 2. hanc quæstion. tit. 1. quæst. 7. per totam. Prædicta autem vitia sunt ut dixi, naturalia quatenus cum ipsis hominibus à naturali constitutione nata sunt, ad accidentalia nunc devenientes primo sese offerunt Melancholici, Mente capti, & furiosi, seu Maniaci. Omnes hi ex humoris melancholici vitio vel naturali, vel qui calore adustus est, insanire solent, idque vel ex propria cerebri passione, vel per consensum à partibus inferioribus præcipue autem ab Hypochondriis vel à toto corpore & in mulieribus ab utero. Qui ex proprio capitis vitio insaniant, non modo habent causam irregularitatis dum adu insaniant, sed etiam extra insaniam ob facilen recidivam, cum promptissime & ex minima causa ad insaniam redeant, semel enim capite, & rationis

instrumento insigniter ex proprio vitio læso, vix unquam ac ne vix quidem ad integram redit sanitatem, ut alias dixi. Qui ex totius corporis vitio insaniant licet non adeo proximam dispositionem habeant ad recidivam, de facili tamen ad insaniam redeunt, & idcirco cum agitur de eorum promotione ad sacros ordines caute videtur agendum, & exacto Medicorum examini supponendi; unde & in capeffenda de iis experientia, an verè sanati sint, nec ne, tantundem temporis videtur expectandum, quantum expectandum est in insania, quæ ex proprio capitis vitio fit; & Canonistæ quidem in c. communiter dist. 33. ea furioso, seu Maniaci annum expectandum esse censent. Majol. de Irreg. lib. 2. cap. 9. 13. num. 5. qui terminus habet quidem plurimum rationis, quia cum ex anni temporum mutatione soleant potissimum morbi pro hyperabundantiam humorum conditione reverfionem facere, si omnia anni tempora pertransierint, & insania non repullaverit, neque ullam de se significationem dederit, jure infirmus judicari possit ab insania omnino liber. Sed hic primo advertendum, quod aliquibus insanie principium asferre solet aliquis error insignis in ratione victus, tam circa ea, quæ cibum & potum, quam circa ea, quæ cæteras non naturales res respiciunt, præcipue autem vehementes animi passiones, ut ira, exandescencia, timor, mæror, dignitatum affectatio, & alia id genus. Itaque ubi securi undequaque esse desideramus, an æger perfecte convaluerit, necne experientia efflet desumenda ab his præternaturalibus causis, exempli gratia, ubi viderimus illum, qui ex vehementi aliqua animi passione, utpote ex ira magna, exandescencia, timore, aut mærore in insaniam lapsus est, in præsentiarum post multam iram conceptam, aut post magnum incussum timorem, aut post longum, ac intensum mærorem nullum insanie signum præferre, bene tunc judicabimus, actuto hunc esse perfecte sanatum, nam alias stante corporis dispositione de facili his ex causis ad insaniam redibit.

Secundo notandum in hoc casu, ut experimentum tutum ejus rei, nempe recuperatæ sanitatis habeamus, non esse tantum expectandum annum undequaque exactum, sed ut pertransierit totum illud temporis spatium, in quo quis insanivit, ut si quis insanire cepit veris initio, deinde resipuit, vere medio, non satis tutum est pronuciare de ejus sanitate transacta hyemæ sequentis anni, sed necessarium est, ut pertransierit totum tempus verum, quia morbi nonnulli pullulant in principio alicujus tempestatis, ac deinde recrudescunt in medio ejusdem tempestatis, vel etiam in fine pro temporum ipsorum conditione magis quam pro qualitate tempestatis, hoc est magis per tempestatis, & partes anni sumptas secundum Medicos, qui eas mensurant à temporis conditione prout magis frigidam, aut calidam, siccam, aut humidam fuerit, & ab his qualitatibus anni tempestates incipiunt enumerare, quam secundum Astrologos, qui eas ab Æquinoctiis, & Solstitiis enumerant, nempe Ver ab Æquinoctio verno ad Solstitium Æstivum, Æstatem à Solstitio Æstivo ad Æquinoctium Autumnale, Autumnum ab Æquinoctio Autumnali ad Solstitium Hyemale, & Hyemem à Solstitio hyemali ad Æquinoctium vernum; At Medici ver constituent, & sic alias tempestates aliquando multo ante, & aliquando multo post prædictos terminos Astrologi-

cos; quin etiã producant eas tempeſtates ad plures meñſes, & interdum annum conſtituent abſque vere, quia ver erit forte conſtitutionis hycmalis, & ſic de cæteris; cum ergo morbi pro temporum conſtitutione inſultum faciat hoc modo accepta, in determinando de recuperata ſanitate ejus, qui aliquando inſanivit, debet expectari, ut pertranſierit omnino annus, & tota ſequens anni tempeſtas, ut dixi.

Cæterum cum aliqui dementes, atque etiã Maniaci, & Melancholici non circa omnia inſaniant, ſed circa nonnulla quædam particularia, in cæteris autem ſanam mentem præſerentes, non idecirco dicens eſt, hos non habere cauſam irregularitatis, & poſſe ad ordines, vel eorum adminiſtratione admitti, quia præterquam quod imminet ſemper periculum, ne in ipſo actu adminiſtrationis circa illud particulare inſaniant, cum maximo ſcandalo, & indecentia, habeant inſuper proximam aptitudinem ob rationis depravationem, ut etiã circa reliqua quæcumque ipſi gerenda ſunt, inſaniant, & maxime in feriis, in quibus multa mentis applicatione opus eſt, tunc enim vitium partis apparet, cum curioſius ad ſuas actiones excrendas, & majori cum ſtudio incumbit. Inter hos videntur recenſendi amantes, qui circa Amariã tantum contemplationem, & deſiderium inſaniant, & facile in quibuſcumque actionibus quantumvis feriis immo facilius in his, quam in aliis à mente abſtrahuntur, & ad Amariã imaginationem redeunt. Illud tamen peculiare habet hæc Amoris inſania, quod ubi ceſſaverit homines relinquit undequaque ſanos, nec facile reversionem facit, ut quædam aliã inſaniã conſueverunt, ut alias alibi teſtati ſumus; & hoc quidem jure, quia ejus cauſa in Hypochondriis magis reſidet, quam in capite, quod non niſi per conſenſum ab Hypochondriis patitur.

De hujusmodi autem inſaniis, quæ ex Hypochondriorum vitio fiunt (niſi ſimul & totius, & capitis læſio concurrat) aliter determinandum, quam de ſuperioribus: hujusmodi enim inſaniã non ſunt ad durabiles, faciliuſque ſuperantur, & cura adhibita non tam de facili plerumque reversionem faciunt, & ratio eſt, quia plerumque inſaniã hujusmodi recitantur à vaporibus melancholicis facilius, ac promptius, quam ab humoribus, unde fit, ut tanto facilius cedat inſania ex Hypochondriis, quanto facilius diſcutitur vapor, quam humor: ille enim ob ſui tenuitatem facillime evaneſcit, & inſania ceſſat, nec tantam facit impreſſionem in instrumento, nec tantopere illud depravatio in ſuis actionibus relinquit, quantopere facit humor, quod etiamſi ab ipſis Hypochondriis aliquando humores melancholici ad caput repant, non tantopere fixantur in organo, ut qui inibi generantur, vel à toto tranſmittantur, quinimo ab ipſo organo, cum præcipue non habet à natura talem diſpoſitionem, prompte ſuperantur & inſaniã cauſa illico ceſſat, quibus ſic ſtantibus non videtur quod cauſa inſaniã, quæ ex Hypochondriis generatur, tanti æſtimari debeat, ut non alias quam cauſa inſaniã, quæ ex proprio capitis affectu fit, homines irregulares faciat (niſi cum actu tales inſaniant.) Adde his, quod non tam ſerice plerumque ſunt, nec tam permanentes inſaniã culpa Hypochondriorum factæ, ut quæ ex proprio capitis vitio fiunt; nam non omnino, ac proſuſ extra mentem inſani id genus ſunt, quin immo inter inſaniendum apprehendunt

ſe inſanire, & ad mentem facile redeunt, & cum effectu per vices cognoſcunt ſe extra rem aut loqui, aut operari, & admoniti abſtinent ab opere, & locutione, unde (niſi jam affectus in capite ſit conſirmatus) non ſolent palam, & in publicis viis, vel coram perſonis, quæ reverentur, abſurdos actus facere aut abſurda verba effutire, aut alias perperam operari, ſed verecundantur in hominum conſpectu, quod apertiffime demonſtrat in illis rationem turbari tantum, non depravari omnino, aut aboleri; quæ omnia eo modo, & non aliter in hoc inſaniã genere eveniunt, ratione cauſæ eas inſanias excitantis, quæ ut plurimum vapor eſt melancholicus, qui neque fixatur in organi ſubſtantia, nec reſiſtit reſolutioni, ſed facili negotio evincitur, ac diſſipatur, ut dixi.

Cæterum de reliquis inſanorum generibus nihil addendum, cum omnes ſub alterutro ex prædictis generibus vel Melancholicorum nempe, vel Maniacorum comprehendi in hoc caſu poſſint, ſcilicet ad incurrendam irregularitatem; itaque omnia illa, quæ in alterutro ex his procedunt, locum habebunt in iis, qui ſub ejus genere continentur, ſi modo excipiamus demencias, quæ febrem conjunctam habent, de quibus ſeorſim verba faciam. ſub Melancholicorum igitur genere reponendi Lunatici, Attoniti, Congelati, vel Cataleptici, Ecſtatici, Luanthropici, ſeu Cynatroptici, Hydrophobi, vel Rabiioſi, Dæmoniacy, Fanatici, Lymphatici, Enthuſiaſtici, Præſtigiaty, Engeltrimathi, amantes, ex aſumpto veneno delirantes, icti à fulmine, & ſiqui alii hujus claſſis habentur. Maniacorum vero, & furioſorum genus illos omnes comprehendit, qui in perpetuo motu, & agitatione ſunt, & cum clamore, audacia, ac terrore quodam inſanire conſpiciuntur, de quibus omnibus ac ſingulis verba alias feci lib. 2. tit. 2. per vos.

S V M M A R I V M.

- 1 Epilepſia ex quibus gravis dicatur.
- 2 Symptomata quomodo oſtendant, Epilepſiam eſſe gravem.
- 3 Symptomata quo magis terribilia, magis gravem Epilepſiam denotant.
- 4 Ex frequentia acceſſionum quomodo dicat, gravis Epilepſia.
- 5 Ex duratione Paroxyſmi quomodo ſiat gravior Epilepſia.
- 6 Epilepſia quomodo gravis denotetur ex iis, quæ relinquuntur poſt acceſſionem.
- 7 Levis Epilepſia qua diſcenda.
- 8 Epilepſia graviffima incruſtabilis, & cur faciat irregularem, num. 19.
- 9 Experimentum deſumptum ex tempore de recuperata ſanitate Epileptici, quale ſit oporteat.
- 10 Spatium annuum in quibus Epileptici tutum ſit ad ſumendum Edictum experimentum.
- 11 Experimenta ad probandum, utrum Epilepticus ſit ſanatus, neque ita neque certa ſunt.
- 12 Epilepticorum ſili irregulares, declarata ut numeris ſequentibus.
- 13 Nepotes Epilepticorum non minus quam ſili dubium faciunt, an ſint irregulares.
- 14 Natura ex Matre, aut Avia Epileptica magis Epilepſia obnoxius, quam natus ex Patre, aut Avo Epileptico.
- 15 Quæ conſideranda in nato ex Epilepticis, & ſeq.

17 Tranſacta pubertate ſi natus ex Epilepticis ſanus ſit, quid dicendum.

18 Non eadem locum habent in Apoplexia quam in Epilepſia quoad irregularitatem.

20 Si Apoplexia nullum reliquat incommodum, Apoplepticus non eſt irregularis.

21 Tam Epilepſia, quam Apoplexia, ad animam referri poſſunt.

De Epilepſia, & Apoplexia.

Canonizæ inter eos qui mentem obſeſam habent, vel ut eorum modo loquar, inter ægritudines animi connumerant etiã Epilepſiam, morbum comitalem dictum, ſeu morbum ſacrum, circa quem nonnulla ſunt multa, conſideratione digna à Medico diſcutienda; ac primo de morbi gravitate, aut levitate neceſſe eſt determinare; juxta alterutrum enim Irregularitas magis, vel minus prompte imminuit, ac magis item, aut minus diſpenſabilis cenſetur; de hac tamen materia plura diſſertat, nunc nonnulla reſtat breviter proponenda, ac reſolvenda. Epilepſia igitur dicitur gravis ex ſymptomatum gravitate, ex eorumdem multitudine, ex frequentia acceſſionum, ex earundem duratione, & ex iis tandem, quæ ab acceſſione relinquuntur. Symptomata primo quo plura ſunt eo gravioſorem oſtendunt Epilepſiam, & conſequenter quo pauciora eo minus gravem ſunt vero hæc ſymptomata caſus repentini, qui aut præſentitur, aut non; ſi præſentitur minus gravem denotat morbum; non enim fit eſſentialis cerebri morbo, ſed ex conſenſu aliarum partium, & habet minorem indecentiam, & minus periculum; minorem indecentiam, quia ægri præſentientes paroxyſmum hominum conſpectum fugiunt, abſcondentes ſe, quouſquam à paroxyſmo ſe recolligant, præterquam quod ſolet fieri cum minori membrorum diſtortione, & cum minus terribilibus accidentibus. habet etiã minus periculum, quia ægri ſibi oportune cavent, quod non poteſt evenire cum paroxyſmus non præſentitur, unde aliquando ſe præcipitant, aut cadunt in ignem, aut in terram, & caput aliãque partes peſſime percutiunt. Aliud ſymptoma eſt membrorum contorſio, & hæc quo major eſt eo gravioſer morbum denotat. Præterea ſpuma in ore, quando apparente morbus eſt minus gravis, gemitus, & ejulatus, reſpirandi difficultas, urinae ſæcum, ac ſpermatis involuntarius exitus; gravioſer tamen morbum oſtendit exitus ſpermatis, quam ſæcum, gravioſer item exitus ſæcum, quam urinae.

Deinceps eadem ſymptomata quo magis terribilia ſunt, eo gravioſer Epilepſiam oſtendunt, nam interdum unum, idemque ſymptoma & gravius, & levius apparet; ſic ut de contorſione membrorum dixi, ſi magna ſit magnus morbum, ſi modica levem denotat; eſt enim quando tanta contortio partium, & membrorum fiat, ut impoſſibile videatur eo modo fieri poſſe. Præſbiterum vidi in Eccleſia ſanctæ Clara, prope Minervam ex improvifo Epileptica acceſſione præhenſum, tanta partium faciei diſtortione, ut os ipſum (vix audeo proferre quod oculis ipſi vidi) ad pectoris claviculas uſque diſtorqueretur. Monialem item tanta retra-

dione capitis ad poſteriora tentatam conſpexi, ut ad renes uſque pertingeret, quo paroxyſmo quibuſlibet diebus præhenderetur ad longum tempus, à quo tamen optime convaleſcit, amittebat autem omnino vocem, licet ad ſe rediſſet, quod non niſi oriente ſole recuperabat, cum paroxyſmus vigefima ſecunda hora prægreſſi diei accederet. ſed & inter ſe comparata accidentia, unum alio gravius eſt, ut de exitu ſpermatis, cum de exitu ſæcum, & urinae comparato dixi.

Ex frequentia acceſſionum dicitur gravis, aut levis Epilepſia; nam quanto major eſt eo gravioſer. Graviffima illa cenſetur, quæ ſingulis noviluniis, & pleniluniis, & in Luna quadratis quoque præhendit: graviffima item ea cuius acceſſiones vel minima ex cauſa repullulant, ut ex minimo errore invictus ratione, ut ex animi paſſione, ex cibis, aut potibus nocivis, ex uſu Venenis, ex ſomno profundiore, & longiore, & ex aliis ſimilibus.

Ex duratione Paroxyſmi gravis dicitur Epilepſia, quando multum durat, & eo gravioſer, quo magis durat, ita ut leviffima ea dicatur, in qua homines dicto citius ad ſe redeunt, & tanquam ſi nihil mali perpeſſi eſſent, poſt paroxyſmum ſe habent. Simili Epilepſia detentum aliquando Cæſarem fuerunt, alioque primæ notæ viros in quovis virtutum genere inſignes.

Denique ex iis quæ ab acceſſione relinquuntur gravis dicitur Epilepſia, nam ſi æger nulla verecundia afficiatur, tanquam ſi nihil paſſus eſſet, ſi fatuitas addit, aut ſtultitia, aut mentis inconfiantia, aut memoriæ defectus, aut impotentia ad motum, aut membrorum torpor, aut oculorum offuſcatio, & id genus alia, ſi, inquam, aliqua, vel plura ædictorum, vel omnia poſt paroxyſmum remaneant, gravem morbum oſtendunt; & eo gravioſer, quo plura ſunt, & majoris momenti, & diutius perſiſtunt.

Contra vero levis Epilepſia ea dicenda, cujus acceſſio perſentitur, & momentanea eſt, & nulla membrorum diſtortione, nullo gemitu, aut vociferatione notabilis, nulla urinae, ſæcum, & multo minus ſpermatis involuntaria ejectio apparet, verecundia poſt paroxyſmum, nulla corporis laſtitudo, nulla mentis inconfiantia, nullus membrorum torpor, nullus memoriæ defectus eam conſequitur. hæc certe ſi inſumum raritate paroxyſmorum fuerit conſpicua, penè in nullo cenſu habenda videtur, cum neque indecentiam ullam ſecum afferat, neque ullum notabile periculum comminetur.

Notandum præterea, quod Epilepſia laborans graviffima, ac tali, qualem Canonizæ deſcribunt, & præcipue Majol. lib. 2. de Irregul. cap. 16. num. 2. ſeq. nunquam omnino curabilis eſt, nec quantumvis longo tempore homo à paroxyſmo liber permaneat, poteſt præſumi ab eo morbo ſanatus, dummodo id non ſemel tantum atque iterum, ſed pluries paſſus fuerit; & ratio evidentiffima eſt, quia cauſa excitans morbum violentiffima fuerit, oportet; unde morbus tam magnus ſit excitatus, qui organum ipſum neceſſario ingniter labefactaverit, & maximam impreſſionem fecerit, quam removere eſt pene impoſſibile in totum, immo neque ex parte, cum ſi removeri poſſet ex parte, removeri etiam poteſt ex toto, cum facilius eſt removere minus impedimentum, quam majus; ſi ergo remota eſt cauſa morbifica, & labem introducta ex parte, impedimentum quod remanet erit facilius amovibile. D d d d bile,